

مقاله‌ی کوتاه علمی

اولین گزارش گونه‌ی *Agrypon canaliculatum* (Hym.: Ichneumonidae) پارازیتوئید لارو پروانه‌ی *Yponomeuta evonymella* (Lep.: Yponomeutidae) از

ایران

مصطفی نیکدل^{۱*} و اریش دایر^۲

۱- مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی، تبریز، ۲- موزه‌ی جانورشناسی مونیخ، آلمان.

*مسئول مکاتبات، پست الکترونیکی: mnikdel1374@gmail.com

The first report of *Agrypon canaliculatum* (Hym.: Ichneumonidae) as parasitoid of *Yponomeuta evonymella* (Lep.: Yponomeutidae) from IranM. Nikdel^{1&*} and E. Diller²

1. Research Center of Agriculture and Natural Resources of East Azarbaijan Province, Tabriz, Iran, 2. The Hymenoptera Section of Zoologische Staatssammlung München (ZSM).

*Corresponding author, E-mail: mnikdel1374@gmail.com

Abstract

During the study of natural enemies of insect pests of forest trees and shrubs in Arasbaran forest of Iranian province of East Azarbaijan, a number of larvae of *Yponomeuta evonymella* L. were collected on wild cherry trees. The specimens were reared in the laboratory, where parasitoid wasps of the family Ichneumonidae emerged and later identified as *Agrypon canaliculatum* (Ratzeburg, 1844). The identification was confirmed by the second author. This species is newly recorded from Iran.

طی بررسی عوامل کنترل‌کننده‌ی طبیعی حشرات آفت درختان و درختچه‌های جنگلی در بهار سال ۱۳۸۷ در منطقه‌ی چیچکلوی جنگل‌های ارسباران که دارای پوشش گیاهی با گونه‌های غالب بلوط و مرمرز می‌باشد، لاروهای آفت *Yponomeuta evonymella* L. از روی درختان گیلاس وحشی جمع‌آوری و به آزمایشگاه منتقل گردید. لاروها در آزمایشگاه روی برگ‌های درخت میزبان، در دمای ۲۶ درجه‌ی سلسیوس و رطوبت نسبی حدود ۶۵ درصد جهت دستیابی به حشره‌ی کامل نگه‌داری شدند. طی سنین آخر لاروی این حشره، هفت نمونه زنبور پارازیتوئید انفرادی لارو شامل سه زنبور نر و چهار زنبور ماده خارج شدند. زنبورها به داخل الکل اتیلیک ۷۵ درصد منتقل شده و چهار نمونه از آنها جهت شناسایی به موزه‌ی جانورشناسی مونیخ آلمان ارسال و بقیه‌ی نمونه‌ها در موزه‌ی حشره‌شناسی مرکز

تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان آذربایجان شرقی نگه‌داری شدند. این زنبور توسط نگارنده‌ی دوم تحت عنوان *Agrypon canaliculatum* (Ratzeburg, 1844) شناسایی گردید که به‌عنوان پارازیتوئید لارو برخی از پروانه‌ها، به‌ویژه پروانه‌های خانواده‌ی Yponomeutidae عمل می‌کند (Kuhlmann et al., 1998). این گونه برای اولین بار از ایران گزارش می‌شود.

در گونه‌ی *A. canaliculatum* طول بدن ۹ الی ۱۰ میلی‌متر است و افراد ماده اندکی بزرگ‌تر هستند که مربوط به طول تخم‌ریز نسبتاً کوتاه آن‌ها می‌باشد. سر و قفس سینه سیاه‌رنگ، ولی تمام بندهای شاخک، پاها و ناحیه‌ی شکم قهوه‌ای روشن است. انتهای ساق پاها در افراد نر دارای یک جفت خار (یکی بلند و دیگری کوتاه) و پنجه‌ی پاها در هر دو جنس پنج‌بندی و دارای یک‌جفت ناخن ظریف می‌باشد. شکم کشیده و خیلی باریک است و بیش‌ترین قسمت طول بدن را تشکیل می‌دهد. برخلاف دیگر گونه‌ها، در این گونه لبه‌ی پایینی زیرپیشانی (clypeus) فاقد دسته‌موهای ردیفی است. بال‌های جلوی فاقد areolet و ناحیه‌ی propodeum خطوط ظریف شبکه‌مانند و مودار دارد. تخم‌ریز تقریباً مخروطی شکل است.

گونه‌ی *A. canaliculatum* متعلق به خانواده‌ی Ichneumonidae زیرخانواده‌ی Anomaloniinae، و قبیله‌ی Gravenhorstiini است. اسامی مترادف این گونه عبارتند از: *Habronyx nigricorne* (Wesmael, 1849) *Habronyx canaliculatus* (Ratzeburg, 1844) *Anomalon nigricorne* Wesmael, 1849 و *Blaptocampus maidan* Shestakov, 1923. جنس *Agrypon* Förster دارای حداقل ۴۲ گونه‌ی گزارش شده در نقاط مختلف دنیا می‌باشد. اغلب گونه‌های این جنس در ناحیه‌ی زئوجغرافیایی Palaearctic و به‌طور مشخص در اغلب کشورهای اروپایی پراکنده هستند (Kloet & Hincks, 1979; Noort, 2004). همچنین، دو گونه‌ی تعیین هویت نشده‌ی این جنس از نواحی Australian و Oriental گزارش شده‌اند (Anonymous, 2009). دامنه‌ی پراکنش گونه‌ی *A. canaliculatum* طبق گزارش‌های موجود منطقه‌ی پالئارکتیک غربی و اروپا شامل کشورهای اتریش، بلژیک، بلغارستان، جمهوری چک، آلمان، مجارستان، ایتالیا، دانمارک، لهستان، سوئد، هلند، فنلاند، اسپانیا، بلاروس، انگلستان، فرانسه، اسلوواکی، لیتوانی و شمال روسیه می‌باشد (Anonymous, 2010).

منابع

- Anonymous** (2009) Biological library. Available on: <http://www.biolib.cz/en/taxon/id68442/> (accessed 3 July 2009).
- Anonymous** (2010) Fauna Europaea, version 1.1. Available on: <http://www.faunaeur.org> (accessed 12 July 2010).
- Kloet, G. S. & Hincks, W. D.** (1979) *A checklist of British insects. Part 4. Hymenoptera*. 126 pp. Royal Entomological Society of London.
- Kuhlmann, U., Carl, K. P. & Mills, N. J.** (1998) Quantifying the impact of insect predators and parasitoids on populations of the apple ermine moth, *Yponomeuta malinellus* (Lepidoptera: Yponomeutidae), in Europe. *Bulletin of Entomological Research* 88, 165-175.
- Noort, S. V.** (2004) WaspWeb, Iziko Museums of Cape Town. Available on: <http://www.waspweb.org/Ichneumonoidea/Ichneumonidae/Anomaloninae/index.htm> (accessed 4 July 2009).